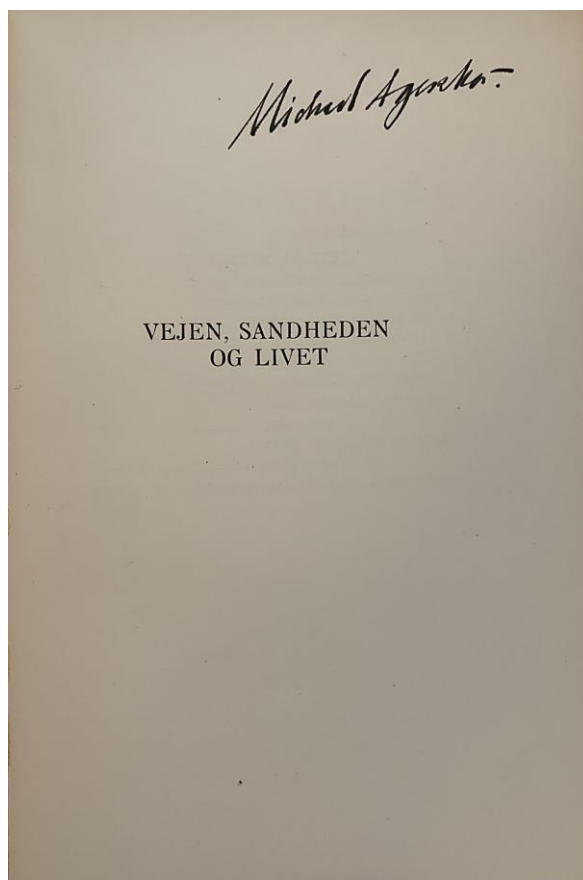
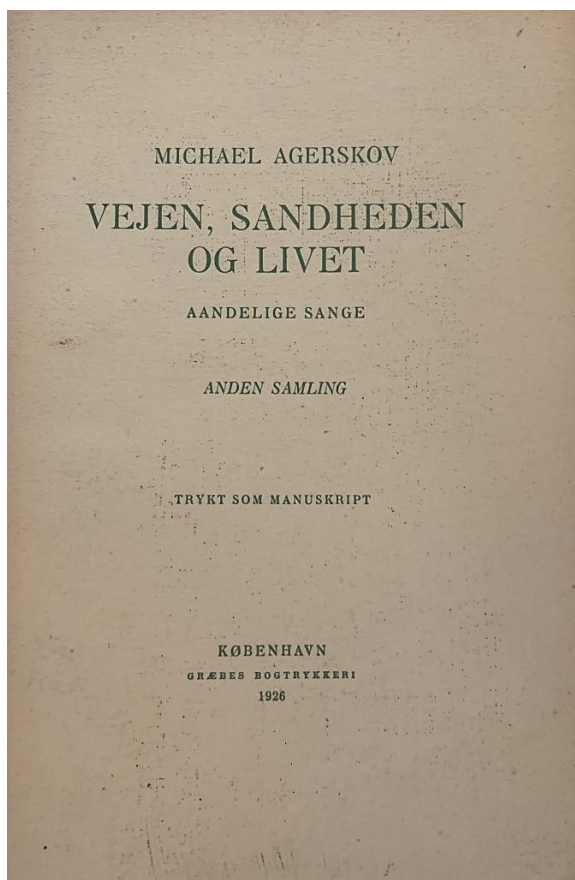

Vejen, Sandheden og Livet. Aandelige Sange – andre samling, 1926.

Inger Agerskov hadde førsteutgavene av Vejen, Sandheden og Livet, del en og del to i sin boksamling. Hennes utgave av andre samling fra 1926 har sannsynligvis tilhørt Michael Agerskov selv.

Andre del av samlingen av «aandelige sanger» kom ut året etter den første. Men i senere utgaver er de to samlingene slått sammen til en bok. I del to har også noen av sangene oppgitt en kjent melodi, men de fleste har ikke det. Som jeg også skrev i min omtale av den første samlingen; Kanskje en gang i fremtiden, når «Vandrer mod Lyset» har blitt allemannseie, så vil en eller flere begavede musikere forhåpentligvis sette melodi til alle disse vakre diktene.

Sangene i del to er av samme, gode kvalitet som i del en, og vi kjenner igjen Agerskovs rike bruk av symboler og metaforer fra naturen. For min egen del, ble jeg kanskje enda meir følelsmessig berørt av diktene i første del, og jeg tenker at det har med diktens emner å gjøre. På sett og vis appellerer diktene i den andre samlingen mer til mine intellektuelle sanser. Men andre vil muligens oppleve det annerledes.

Emnene i denne samlingen er igjen hentet fra VmL, og de er tolket og formidlet i Agerskovs poetiske språk. Til melodien til «Deilig er jorden», har Agerskov skrevet en vakker hyllest til Kristus:

Kjærlighedsfaklen.

Kristus i Mørket
højt sin Fakkelløfter;
kom, lad os følge med trøstig Mod!
Klart den belyser
Afgrundens Kløfter
og viser Vejen for vor Fod.

Slægter skal komme,
Slægter skal hensvinde;
aldrig dog slukkes den Fakkelløfter!
Klart gennem Mørket
Lyset vil skinne
og vise Vejen os til Gud.

Fremad mod Lyset,
fremad uden Vækløfter!
foran er Kjærligheds Guddoms-Sol,
Kom, lad os følge
Kjærlighedsfaklen!
Den vorde Livets Lys-Symbol!

Agerskov kommenterer i en sang også hva det betyr for Kristus at han har blitt guddommeliggjort av kristenheten. Diktet burde være godt egnet til å åpne øynene til verdens kristne om hvilken tyngende byrde det er for en av Guds barn til å bli satt i stedet for Gud.

Kristusbilledet.

Saa du ikke, saa du ikke
disse vemodfulde Blikke,
Sorgen dybt frå Sjælens Grund?
Saa du ej en Smerte ligge
om den blide, fine Mund?

Saa du Panden, sorgomhvælveth,
og hvor sælsomt Glorien skælved,
Straalekransen om hans Haar?
Guddomsbyrden er hans Helved –
Ak, hvor lidt du det forståar!

Saa du disse blide Hænder,
som til Voldsomhed ej kender?
Dog med Glæde rev de bort
Glorien, som vor Fader skænder,
Guddomsbyrdens bitre Tort. (krenkelse)

Som et Fnug mod Altets Kloder,
som en Dugg mod alle Floder,
som en Draabe mod et Hav
er vor Frelser, er vor Broder
mod den Gud, som Livet gav.

Saa du ikke, saa du ikke
Guddomsbyrdens Tungsind ligge
i hans Øjes dybe Grund?
Saa du ikke, saa du ikke
Smertedraget om hans Mund?

Etter dette diktet/sangen om den smerten som trykker Kristus ned, så fortsetter samlingen med en rekke dikt som er bygget opp etter VmLs versjon av «FaderVor», ett dikt til hver av linjene i bønnen som Jesus lærte sine disipler. Jesu bønn i VmL er litt annerledes enn den som bes i våre kirker. Kirkens bønn er stadig i endring og heter nå «Vår Far» på norsk, og heldigvis er den uforståelige setningen, «Led oss ikke inn i fristelse» nå endret til «Og la oss ikke komme i fristelse».

I Jesu bønn heter det «Led oss når vi fristes». I mine øyne er det den absolutt beste formuleringen. Gud ville selvsagt aldri lede oss inn i fristelse, og han kan heller ikke forhindre at vi utsettes for fristelser. Derfor er det eneste meningsfulle å be ham lede oss når vi opplever fristelser til å begå gjerninger vi vet strider mot vår samvittighet.

Slik lyder «**Fader Vor**» i «Vandrer mod Lyset»:

Led os, til vi kommer i dit Rige!
Ske din Vilje.
Giv os i dag vort daglige Brød!
Forlad os vor Skyld!
Hjælp os at forlade vore Skyldnere!
Led os, naar vi fristes, og fri os fra det Onde!
Tag de Døde i din Varetægt!
Skærm og bevar os alle!

I mine øyne er diktet som kommer etter «Fader Vor», kanskje det aller mest fascinerende i denne samlingen. Det ser ut til å bygge på en drøm, og det skulle være interessant å vite sikkert om dette er en drøm Agerskov selv har hatt, eller om han bruker drømmen som en metafor. Slik lyder det:

Drømmekvæde.

Til mig, som grubled tungt
over Menneskenes Lod
under Solen,
og end tungere
over Livets Vilkaar

bag Døden –
til mig kom *Drømmen* en Nat,
en Nat uden Maane.

”Se!” sagde en Stemme i *Drømmen*,
”se Kirkens Himmerig,
se Kirkens Helvede
med Faarene og Bukkene,
de hvide Klæder,
Palmegrenene,
den evige Lovsang!
Hva skal vi mene derom?»

Og en annen Røst svarede i *Drømmen*:
«Kun Børns smaa Tanker,
kun Børns smaa Tanker
fra mørke Tider,
der ikke er vore!»

”Men se”! lød det atter i *Drømmen*,
”denne sorte Grav,
denne dybe Tomhed,
Livsfornægternes!
Hvad skal vi mene derom?”

Og der lød en stille Latter:
”De store Vise
er større Daarer.”

Da talte en myndig Stemme:
«Du, der skuer,
lær Sandheden!
Af sit flammende Væsen
sendte den Almægtige
to Straaler sammen,
to og to,
ned i Mørkets Verden,
at følges, at enes,
under de evig
skiftende Jordeliv,
to og dog een –
Man og Kvinde!”

Og i *Drømmen* svared det spottende:
”Faa fulgtes
mange skiltes;
faa enedes,

Et fotografi fra ett av datteren, Inger Agerskovs fotoalbum av Michael Agerskov. Inger Agerskov har datert fotografiet til 1921.

mange stredes.”

Men den myndige Stemme vedblev:

”En gang vil de løses
fra Jordens Mørke,
da gaa de sammen
til andre Egne.
Du, der skuer,
se du staar
paa Uendelighedens Bjerg.
Lær Sandheden!”

Og se, jeg stod
Paa endelighedens Bjerg.
Ukendte Verdener
rulled sig op.
Evigheder samlede sig
i Sekunder.

To og to
vandred Skarerne,
Haan i Haand,
Sjæl i Sjæl;
steg gennem stedse
skønnere Verdener,
fremad, fremad,
mod Saligheden.

”Se!” sagde en Stemme i Drømmen:

”Med evig unge Hjerter,
med evig friske Sanser,
skal disse vandre
gennem Evigheder,
under Faderens Øjne,
skærmet af Hans Hænder.”

Og end skønnere lød det:

”I Gud, Vor Fader, hviler
uendelige Muligheder
til alt Liv.
Godhed, Skønhed, Visdom
overstrømmer
disse lykkelige.”

Da sagde jeg i Drømmen,
hvor jeg stod
paa Uendelighedens Bjerg:

”Vil disse Lykkelige
naa Guds Rige?
Vil de se Gud?”

Og det svared mig i Drømmen,
hvor jeg stod
paa Uendelighedens Gjerg:
”Vil disse Lykkelige
naa Guds Rige?
Vil de se Gud?”

Og det svarede mig i Drømmen:
”Efter Evigheder
vil de naa Guds Rige.
Faderen elsker
alle sine Børn:
Hans Tanke omfatter dem,
Hans Vilje leder dem.
Alle vil de skue
Gud, deres Fader”.

Da spurgte jeg i Drømmen,
hvor jeg stod
paa Uendelighedens Bjer:
”Blive de aldrig
eet med Gud?”

Men se, da strømmed
som vældig Have
Afgrundes Mørke imod mig.
Og der blev en usigelig Tavshed.

Men gennem Drømmens
umaadelige Tavshed
lød Guds Stemme
klar og ren:
”Min Søn, du spugte,
jeg vil svare:
Blev mine Børn
eet med mig,
da vilde de suges
ind i mit flammende
Væsens Uendelighed,
som de lette Avner
suges af Ovnem.”

Og gennem Drømmens

umaadelige Tavshed
talte Gud atter:
”Min Søn, du spurgte,
jeg vil svare:

Kræve mine Børn
at vorde eet med mig,
da er det Døden,
da er det Døden.
Da er Livsgangen endt,
da er Livets Ring sluttet

da maatte også jeg dø.»

Da sagde jeg i Drømmen,
i usigelig Bedrøvelse
”Fader, vil det ske?”

Men se, da spredte
Strømme af Lys
Afgrundsmørket.
Jublende Stemmer brød
den knugende Tavshed.
Fra Millioners Struber Klang de:

Aldrig!

*Et fotografi fra
dagligstuen i
Grundtvigsvej 3 III,
der Michael bodde
frem til sin død i
1933, og der
datteren og
hustruen fortsatte å
bo. Fotografiet er
tatt av Inger
Agerskov i august
1919, og jeg fant
det i et av de mange
fotoalbumene hun
etterlot seg etter sin
død.*

For en som har vært dypt fascinert av «Vandrer mod Lyset» i mer enn 35 år, er det en mektig opplevelse å lese Michael Agerskovs litterære verk. Jeg har alltid vært dypt overbevist om sannheten av budskapet i VmL, og både herr og fru Agerskov var tydeligvis 100 % dedikerte til å være fortalere for VmL i enhver sammenheng. Michael Agerskov var åpenbart en litterær begavelse, både før og etter at han og Johanne ble kontaktet av de oversanselige åndene, og hans tanker finnes igjen i alle hans verker, helt fra den første utgivelsen, allerede i 1893, da han fremdeles var en ung mann. I 1925 og 1926, bygger diktene/sangene på budskapet i VmL, og er på ingen måte preget av at Agerskov var desillusjonert selv om alt tydet på at VmL ikke slo gjennom slik ekteparet hadde håpet, men stort sett ble neglisjert både av kirkens menn og pressen bortsett fra noen ytterst få støttespillere.

Det er selvsagt lett å bli svært skuffet og nedtrykt når det arbeidet man har dedikert seg til gjennom flere tiår ikke møter den forståelsen man hadde håpet på og kanskje forventet. Jeg har kjent på den følelsen selv, når jeg har møtt sterk motstand både fra kristne og fra andre VmL-tilhengere som har en annen oppfatning av viktige emner enn meg selv. Men jeg har også beholdt mitt sterke engasjement gjennom alle år, og det som har gledet meg aller mest, er den enorme støtten jeg har opplevd fra etterkommere i både Agerskov- og Malling-Hansen-slekten. De har vært usedvanlig rause og imøtekomende, og har donert store deler av sine foto-, bok- og brevsamlinger til meg fordi de visste materialet ville bli godt ivarettatt.

Den siste sangen jeg har gjengitt fra Vejen, Sandheden og Livet har gjort et særlig dypt inntrykk på meg. Er det virkelig en drøm som Agerskov selv drømte en natt? I så fall er det svært spesielt å drømme at han kunne høre Guds stemme. Jeg har selv hatt noen meget sterke drømmer i forbindelse med mitt arbeid med VmL, men intet som kommer i nærheten av det Agerskov forteller om.

Som ung drømte jeg en gang at jeg ble overlevert en konvolutt i en drøm, og da jeg åpnet den, sto det på en notis at jeg hadde fått i oppdrag å vitne om Gud. Og drømmen ble avsluttet med et slags religiøst opptrinn eller en dans, som var så overjordisk og vakker, at det ikke lar seg gjengi med ord. De blir simpelthen for fattige. En annen gang drømte jeg at jeg var invitert av Johanne Agerskov til hennes fødselsdagsfeiring, og da jeg møtte henne, var hun ikledd en hvit kjole og hvite slør, og hun takket meg for alt jeg hadde gjort for VmL. Etter at jeg en annen gang hadde skrevet en artikkel om Jesus, drømte jeg neste natt at jeg fikk en av fru Agerskovs fars skrivekuler i gave. Slike skrivekugler er svært ettertraktet av samlere i hele verden, og verdsettes til ca en million kroner.

Men jeg har aldri drømt noe lignende det Agerskov forteller i sin drøm. Gjennom samtaler med flere drømmestemmer blir det fortalt et budskap til Agerskov, som vi i hovedsak er godt kjent med fra VmL. Han får høre om tomheten som de kvinner og menn opplever som forneker kjærligheten og Faderen, og som ikke klarer å holde sammen. Og en av stemmene forteller Agerskov at Gud sendte kvinne og mann til jorden som dualer, som alltid vil høre sammen i all evighet. Men kun få lykkes i å finne hverandre og mange strider mot hverandre og klarer ikke å holde sammen.

Agerskov får vite at han står på Uendelighetens Berg, og han kan skue sannheten om Guds uendelighet av godhet, og han skal få se sannheten. Når Agerskov får vite at han står på Uendelighetens Berg, kan vi kanskje forstå det som at han står over den jordiske

virkeligheten, og kan skue ut over uendelighetens sannheter om Gud og menneskenes tilværelse. Og han får høre at alle dualpar en gang vil komme til den himmelske verden, der de vil lære om at de har en dual som de hører sammen med i all evighet.

I sin nysgjerrighet spør jegpersonen i drømmen om de lykkelige parene som klarer å holde sammen noen gang vil få se Gud, og om de vil bli ett med Gud. Etter dette blir det en usigelig taushet og en avgrunn av mørke strømmer mot drømmestemmen. Og når det til slutt lyder en stemme, er det Gud selv som taler. Og svaret lyder skremmende. Gud sier at dersom noen av hans skapninger blir ett med han, så vil de suges inn i hans flammende vesen og for alltid bli borte. Men hans neste svar er enda mer uhyggelig. Om noen av hans skapninger krever å bli ett med han vil det nemlig bety døden og slutten på livsgangen - ringen ville være sluttet. Og da ville også Gud dø!

Dette førte naturligvis til forferdelse hos drømmeren, og han spør i usigelig bedrøvelse: -Vil dette noensinne skje? Og da strømmer et kraftig lys frem og sprer avgrunns mørket, og millioner jublende stemmer lyder: ALDRI! Uansett om dette var en drøm, en visjon eller en oppdiktet sang, gjør den et mektig inntrykk på oss som leser den.

Sangen minner meg om noe jeg selv skrev for noen år siden i forbindelse med Bispebrevet, som mange av oss mener er et formørkt skrift, som ble inngitt fru Agerskov av mørkets ånder. Jeg filosoferte den gangen over hva som ville skje med universet dersom Gud valgte å følge mørkets tanker og gikk mot lyset. Jeg kan ikke forstå annet enn at resultatet ville bli en gigantisk kortslutning i den strømmen av lys som ugår fra Guds uutslokkelige lyshav og gjennomstrømmer universet og alle hans skapninger. Og resultatet ville etter mine tanker måtte bli en gigantisk eksplosjon som ville tilintetgjøre alt liv. Men jeg sier som i Agerskov dikt: Det vil selvsagt aldri skje.

Vel, vel, så langt om mine egne tanker. Så lenge Agerskov ikke selv avslører om hans sang/dikt virkelig er en drøm, kan vi ikke vite med sikkerhet om vi skal ta opplysningen om Guds død bokstavlig eller symbolsk. Vandreren mot Lyset skriver en del om drømmer, og noen av våre drømmer kan stamme direkte fra vårt åndelige selv, og det er all grunn til å ta dem alvorlig.

Men alle drømmer består av symboler, som må tolkes og ikke tas helt bokstavlig. Det betyr at selv i en drøm der Gud taler, så er også Gud mest sannsynlig et symbol, og ikke Gud selv. Det blir på samme måte som når man f.eks. drømmer at man møter en høytstående statsleder, en politiker man beundrer, eller f.eks. sjefen sin på jobben. De skal alltid forstå symbolsk, og betyr oftest at det er en høyere instans i ens bevissthet som ønsker å fortelle en noe. Min far drømte f.eks. under tiden med perestrojka og glasnost i det gamle Soveunionen at presidenten, Michael Gorbatsjov gjorde honnør til ham. Det er ikke så vanskelig å forstå at det var drømmens måte å bekrefte overfor min far om at han hadde utrettet noe godt og var på rett vei.

Det er alltid en risiko knyttet til å tolke andre menneskers drømmer, for kun den enkelte kjenner sine egne tanker og følelser. Men varselet i sangen/diktet om Guds død dersom noen av hans skapninger ønsker å bli ett med ham, kan handle om at det ikke er noen grunn for et menneske å ønske å bli lik Gud. «Gud» betraktet som et symbol i en drøm, kan meget vel

symbolisere drømmerens åndelige selv, og som mennesker bør vi slå oss til ro med å være nettopp det – et menneske med alle våre begrensninger, og ikke strebe etter å bli gudelige, fullkomne personer utan feil og svakheter. Et menneske kan simpelthen ikke bli lik Gud på jorden – det gjorde ikke en gang Jesus, selv om han er det menneske som har kommet aller nærmest i å gjenspeile Guds kjærlighet. Kanskje er drømmen et varsel til Agerskov om å ikke strebe alt for høyt og stille urimelige forventninger til seg selv? Jeg vet ikke.

Jeg vil heller ikke se bort fra at Agerskovs drøm muligens kan være influert av Agerskovs egen fremtidsangst. Det var jo ikke særlig lyse utsikter for verden da dette diktet ble skrevet, og svært grufulle eteroppteignelser truet verden. Agerskov var jo en av de klarsynte yngste, og sannsynligheten var stor for at han kunne sanse det onde som truet. Og vi må nok anta at Agerskov selv og hele hans familie var truet av onde krefter. Ikke lenge etter at disse sangene ble utgitt, ble Agerskov rammet av et kraftig angrep av Spanske-syken, og som ettervirkning ble han rammet av en tiltagende muskellammelse som til slutt rammet hjertet, og han gikk bort bare ca 63 år gammel, og da var han helt invalidisert og pleietrengende. Det innebar at fru Agerskov mistet sin viktigste støttespiller og verden mistet en stor begavelse, som fremdeles kunne ha utrettet mye for «Vandrer mod Lyset».

Opplysningen i sangen om at en menneskeånd kan bli oppsugd i Guds flammende, kjenner vi forøvrig igjen fra VmL. I følge verket blir alle åndelige personligheter spurt om de ønsker å frivillig fortsette sin eksistens etter en endt inkarnasjon. Og om de ikke ønsker det, vil Gud la dem synke tilbake i lysstrømmen slik at de opphører å eksistere. Men VmL advarer på ingen måte om at dersom noen skulle velge det, ville det bety slutten på selve livsgangen og døden for både Gud og alle hans skapninger. VmL opplyser forøvrig om at ingen åndelige personlighet hittil har valgt å tilintetgjøres, selv ikke de eldste som lider aller mest pga sine forferdelige, onde gjerningenger som har vendt seg mot dem selv.

Men en ånd i himmelriket som lider, står selvsagt ikke alene, slik mange ensomme mennesker kan oppleve på jorden. De yngste kan trekke forhenget vekk fra deres lidelse og vise dem det livet som venter dem i fremtiden, dersom de velger å utholde sine lidelser. Og Johanne Agerskov forteller at den eldste av de eldste, som en gang var mørkets slave, har blitt lagt i en slags kunstig søvn for å slippe sine aller verste lidelser inntil menneskene har lært å tilgi ham.

Jeg håper inderlig at Michael Agerskovs diktning igjen vil komme til sin rett en gang i fremtiden. Her ligger det gjemt mange gullkorn og en uendelighet av himmelske sannheter å undre seg over. Hans diktning fortjener så mye mer enn å bli bortglemt av oss mennesker. Jeg håper mine omtaler av hans litterære verk kan vekke nysgjerrigheten hos noen flere med årene. Men som VmL sier: Guds mølle maler langsomt men vil alltid vinne frem i siste ende.

*Spisestuen i
Grundtvigsvej 3 III der
Michael Agerskov og
hustruen Johanne bodde
sammen med datteren,
Inger Agerskov, som også
var en helhjertet tilhenger
av «Vandrer mod Lyset».
Bildet er tatt av datteren
Inger i august 1919, og
jeg har funnet det i ett av
hennes fotoalbum.*